

Wymagania edukacyjne: *Oblicza geografii 3*, zakres rozszerzony – IV klasa ponadgimnazjalna.

Poziom wymagań						
Nr lekcji	Temat lekcji	Konieczny (ocena dopuszczająca)	Podstawowy (ocena dostateczna)	Rozszerzający (ocena dobra)	Dopełniający (ocena bardzo dobra)	Wykraczający (ocena celująca)
I. PRZEMYSŁ						
1.	Lekcja organizacyjna – zapoznanie z wymaganiami edukacyjnymi.					
2.	Zmieniająca się rola przemysłu we współczesnym świecie	Uczeń poprawnie: - wymienia funkcje przemysłu - wymienia etapy procesu industrializacji - wskazuje na mapie kraje nowo uprzemysłowione - przedstawia kryteria podziału przemysłu i funkcje przemysłu	Uczeń poprawnie: - omawia udział przemysłu w tworzeniu PKB w wybranych krajach na podstawie wykresu - charakteryzuje kraje nowo uprzemysłowione - opisuje rozwój przemysłu i zmiany w strukturze produkcji przemysłowej	Uczeń poprawnie: - charakteryzuje strukturę i rolę przemysłu w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego - omawia rolę przemysłu w gospodarce państw - przedstawia zróżnicowanie poziomu rozwoju przemysłu na świecie	Uczeń poprawnie: - uzasadnia różnice ilościowe i jakościowe produkcji przemysłowej państw o różnym poziomie rozwoju - omawia wpływ przemysłu na wzrost gospodarczy i jakość życia ludności świata	Uczeń poprawnie: wyjaśnia przyczyny i skutki wzrastającej roli krajów nowo uprzemysłowionych w światowej gospodarce na podstawie dostępnych źródeł
3.	Czynniki lokalizacji przemysłu	- wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu - wymienia przykłady zakładów przemysłowych uzależnionych od czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych	- przedstawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu na wybranych przykładach - omawia przymusową, związaną oraz swobodną lokalizację przemysłu	- wskazuje wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych branż - wyjaśnia znaczenie behawioralnych czynników lokalizacji przemysłu	porównuje zróżnicowanie zasobów pracy w przemyśle tradycyjnym i przemyśle zaawansowanej technologii	omawia zmianę roli czynników lokalizacji przemysłu w czasie
4.	Zasoby naturalne Ziemi. Podział i rola surowców mineralnych	- przedstawia podział zasobów naturalnych - podaje przykłady zastosowania wybranych surowców - wyjaśnia znaczenie terminu <i>recykling</i>	- charakteryzuje surowce metaliczne, chemiczne i skalne - przedstawia znaczenie poszczególnych zasobów naturalnych - opisuje rozmieszczenie wybranych surowców mineralnych na podstawie mapy tematycznej - omawia recykling jako nowe źródło surowców	- wyjaśnia rolę surowców mineralnych w rozwoju przemysłu - przedstawia głównych producentów surowców mineralnych	- uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania surowcami mineralnymi - charakteryzuje światowe zasoby i wydobycie wybranych surowców mineralnych na podstawie danych statystycznych	wyjaśnia przyczyny wzrostu roli metali ziem rzadkich w gospodarce światowej na podstawie dostępnych źródeł
5.	Bilans energetyczny świata	- przedstawia podział źródeł energii - podaje przykłady zastosowań surowców energetycznych - wymienia największych producentów wybranych	- opisuje wykorzystanie odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii - charakteryzuje zmiany w bilansie energetycznym świata - wskazuje ośrodki wydobycia	- opisuje rozmieszczenie i wielkość wydobycia wybranych surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych - charakteryzuje kierunki eksportu	wyjaśnia znaczenie ropy naftowej dla gospodarki energetycznej państw oraz dla handlu międzynarodowego	wykazuje dysproporcje w rozmieszczeniu rejonów produkcji i konsumpcji surowców energetycznych oraz konsekwencje tych dysproporcji

		surowców energetycznych	surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej	i importu surowców energetycznych na podstawie danych statystycznych		
6.	Produkcja energii elektrycznej	wskazuje głównych producentów energii elektrycznej na świecie na podstawie danych statystycznych	- opisuje znaczenie energii elektrycznej dla gospodarki i życia codziennego - charakteryzuje zmiany w strukturze zużycia energii następujące wraz z rozwojem gospodarczym państw świata	- wyjaśnia przyczyny zróżnicowania źródeł produkcji energii elektrycznej - omawia zmiany wielkości produkcji energii elektrycznej na świecie	- wykazuje związek pomiędzy warunkami przyrodniczymi a strukturą produkcji energii elektrycznej w danym państwie - opisuje aktualne tendencje i kierunki w energetyce światowej	ocenia skutki rosnącego zużycia energii elektrycznej oraz uzasadnia konieczność pozyskiwania jej nowych źródeł
7.	Typy elektrowni	- wymienia typy elektrowni - wskazuje największe hydroelektrownie oraz elektrownie atomowe na mapie świata	- charakteryzuje różne typy elektrowni - przedstawia udział energii elektrycznej pochodzącej z różnych elektrowni w wybranych krajach na podstawie danych statystycznych	- przedstawia wady i zalety różnych typów elektrowni - wyjaśnia rolę i znaczenie energetyki alternatywnej - wyjaśnia, dlaczego energetyka alternatywna rozwija się w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo	- wykazuje związek pomiędzy warunkami przyrodniczymi a lokalizacją różnych typów elektrowni - podaje przyczyny i skutki rozwoju energetyki atomowej	opisuje możliwości wykorzystywania wykorzystania alternatywnych źródeł energii w wybranych krajach świata
8.	Obszary koncentracji przemysłu i procesy jego restrukturyzacji	- wymienia rodzaje okręgów przemysłowych - wskazuje na mapie przykłady okręgów przemysłowych na świecie	- wyjaśnia czynniki przestrzennej koncentracji przemysłu - charakteryzuje rozmieszczenie i rozwój obszarów koncentracji przemysłu na wybranych przykładach	- charakteryzuje etapy rozwoju okręgu przemysłowego - wykazuje skutki restrukturyzacji przemysłu	wyjaśnia zależność między restrukturyzacją przemysłu a rozwojem okręgów przemysłowych	wyjaśnia tendencje zmian w rozwoju i rozmieszczeniu okręgów przemysłowych na świecie
9.	Przemysł zaawansowanej technologii	- wymienia czynniki lokalizacji przemysłu high-tech - wskazuje największe ośrodki przemysłu high-tech na podstawie mapy	- opisuje czynniki lokalizacji zakładów przemysłu zaawansowanej technologii - przedstawia znaczenie przemysłu high-tech - omawia rozmieszczenie wybranych technopolii na świecie - charakteryzuje wybrane technopolie	- opisuje cechy przemysłu zaawansowanej technologii - omawia formy organizacji przestrzennej przemysłu high-tech	- podaje korzyści związane z tworzeniem i funkcjonowaniem parków technologicznych - analizuje znaczenie przemysłu high-tech	ocenia wpływ przemysłu zaawansowanej technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia
10./11.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Przemysł</i>					
II. USŁUGI						
12.	Znaczenie usług we współczesnym świecie	Uczeń poprawnie: - klasyfikuje usługi - podaje przykłady usług podstawowych i wyspecjalizowanych	Uczeń poprawnie: - charakteryzuje znaczenie usług materialnych i niematerialnych - wymienia sekcje usługowe wg PKD	Uczeń poprawnie: - opisuje etapy rozwoju usług - wykazuje znaczenie usług dla gospodarki państw	Uczeń poprawnie: analizuje udział usług w strukturze zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych	Uczeń poprawnie: wykazuje znaczenie usług wyspecjalizowanych dla rozwoju społeczno-gospodarczego państw
13.	Podział i rola	przedstawia podział komunikacji	przedstawia uwarunkowania	analizuje dynamikę wzrostu	omawia wpływ postępu	ocenia rolę nowoczesnych usług

	komunikacji	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transport, łączność, terminal</i>	rozwoju komunikacji • przedstawia rolę komunikacji w gospodarce	zapotrzebowania na usługi transportowe i łącznościowe na poszczególnych etapach rozwoju	cywilizacyjnego na wzrost popytu na usługi komunikacyjne na podstawie dostępnych źródeł	komunikacyjnych w działalności gospodarczej państw
14.	Transport lądowy na świecie	• przedstawia kryteria podziału transportu • wymienia czynniki przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne warunkujące rozwój sieci transportowej • wskazuje na mapie kraje o dużej gęstości sieci drogowej i kolejowej	• opisuje czynniki warunkujące rozwój sieci transportowej • omawia gęstość sieci dróg na świecie na podstawie mapy tematycznej • charakteryzuje gęstość sieci kolejowej na świecie na podstawie mapy tematycznej • wymienia najdłuższe rurociągi i gazociągi na świecie	• analizuje wielkość i rodzaje ładunków przewożonych różnymi rodzajami transportu lądowego w wybranych krajach • określa rolę transportu przesyłowego	• omawia wady i zalety transportu samochodowego kolejowego i przesyłowego	• omawia zmiany znaczenia transportu kolejowego na świecie
15.	Żegluga i transport lotniczy na świecie	• wskazuje na mapie największe porty morskie na świecie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tania bandera, żegluga kabotażowa</i> • wymienia największe porty lotnicze pod względem liczby odprawianych pasażerów na świecie i wskazuje je na mapie	• podaje przyczyny, dla których armatorzy rejestrują statki w krajach taniej bandery • wskazuje na mapie najważniejsze szlaki żeglugi śródlądowej na poszczególnych kontynentach • charakteryzuje uwarunkowania rozwoju transportu lotniczego	• opisuje wielkość przeładunku i strukturę towarów przeładowywanych w największych portach świata na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych • opisuje sieć transportu śródlądowego na świecie na podstawie mapy tematycznej • omawia znaczenie transportu lotniczego	• omawia wady i zalety transportu wodnego i lotniczego • przedstawia rolę kanałów w skracaniu dróg morskich • wyjaśnia, dlaczego rola żeglugi śródlądowej w wielu krajach jest coraz mniejsza	• wyjaśnia zmiany znaczenia poszczególnych rodzajów transportu wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym • określa wpływ światowego kryzysu ekonomicznego na natężenie oraz kierunki ruchu pasażerów i towarów na podstawie dostępnych źródeł
16.	Rola i znaczenie łączności na świecie	• podaje przykłady wykorzystania nowoczesnych usług telekomunikacyjnych w życiu codziennym • wymienia przyczyny spadku znaczenia usług pocztowych	• podaje przykłady dużego wpływu łączności na współczesną gospodarkę • opisuje rozwój wybranych współczesnych środków łączności • wykazuje spadek znaczenia usług pocztowych na podstawie danych statystycznych	• opisuje rolę telekomunikacji komputerowej w światowej gospodarce • omawia rolę postępu technologicznego w rozwoju telekomunikacji	• wykazuje zróżnicowanie dostępu do telefonii komórkowej oraz internetu w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego na podstawie danych statystycznych	• wykazuje zagrożenia związane z nowoczesną technologią informacyjną
17.	Rozwój turystyki na świecie	• klasyfikuje turystykę wg różnych kryteriów • wyjaśnia, co składa się na atrakcyjność turystyczną	• przedstawia przyczyny rozwoju turystyki na świecie • omawia zróżnicowanie ruchu turystycznego na świecie wg regionów na podstawie danych statystycznych • wskazuje korzyści wynikające z rozwoju turystyki	• analizuje cele ruchu turystycznego we współczesnym świecie • opisuje cechy i uwarunkowania ruchu turystycznego na świecie • wyjaśnia, czym jest monokultura turystyczna	• przedstawia ekonomiczne, społeczne i przyrodnicze skutki rozwoju turystyki na wybranych przykładach	• wykazuje znaczenie turystyki dla rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych krajów i regionów świata
18.	Regiony turystyczne świata	• wymienia regiony atrakcyjne turystycznie	• charakteryzuje najważniejsze regiony turystyczne świata	• opisuje walory turystyczne wybranych ośrodków i regionów	• wyjaśnia przyczyny dużego udziału Europy	• wskazuje korzyści wynikające z rozwoju turystyki

		- wskazuje kraje najczęściej odwiedzane przez turystów - wymienia nowe siedem cudów świata	na podstawie różnych źródeł opisuje atrakcje turystyczne wybranych regionów Europy	turystycznych na świecie na podstawie różnych źródeł	w międzynarodowym rozwoju turystycznym porównuje regiony o różnym stopniu zagospodarowania turystycznego	analizuje niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym związane z rozwojem różnych form turystyki
19.	Nowoczesne usługi	- wymienia nowoczesne usługi - podaje nazwy największych banków na świecie pod względem przychodów	podaje przyczyny rozwoju nowoczesnych usług bankowych, ubezpieczeniowych oraz inwestycyjnych	- wykazuje dysproporcje w dostępie do nowoczesnych usług finansowych, edukacyjnych i zdrowotnych - uzasadnia duży wpływ banków i giełd na funkcjonowanie gospodarki i życie człowieka - przedstawia na podstawie danych statystycznych poziom zaspokojenia potrzeb na usługi podstawowe i wyspecjalizowane w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego	- analizuje przestrzenne zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie - omawia współzależność procesu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poziomu edukacji i nauki - omawia wpływ nowoczesnych usług na życie i działalność człowieka (<i>Interakcje</i>)	wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług dla rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych krajów świata ze szczególnym uwzględnieniem usług finansowych
20. /21.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Usługi</i>					
III. PROBLEMY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA						
22.	Dysproporcje w rozwoju krajów świata	Uczeń poprawnie: - wymienia czynniki wpływające na dysproporcje w rozwoju społeczno-gospodarczym krajów świata - wskazuje na mapie kraje bogatej Północy i biednego Południa	Uczeń poprawnie: - wskazuje przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw i regionów świata - wymienia państwa należące do grupy BRICS	Uczeń poprawnie: - analizuje wybrane mierniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i jakości życia mieszkańców na podstawie danych statystycznych - wskazuje cechy demograficzne, społeczne i gospodarcze państw bogatej Północy i biednego Południa	Uczeń poprawnie: wyjaśnia przyczyny i konsekwencje podziału świata na bogatą Północ i biedne Południe	Uczeń poprawnie: proponuje działania mające na celu zmniejszenie dysproporcji rozwoju w społeczno-gospodarczym krajów oraz regionów
23.	Proces globalizacji na świecie	- wskazuje płaszczyzny globalizacji - wymienia największe korporacje na świecie na podstawie danych statystycznych	- wskazuje przyczyny globalizacji na świecie - definiuje indeks globalizacji i wskazuje kraje o najwyższym indeksie globalizacji	- wskazuje przyczyny wzrostu znaczenia korporacji międzynarodowych dla gospodarki światowej - przedstawia przejawy globalizacji na płaszczyznach: politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturowej	wskazuje i uzasadnia pozytywne i negatywne skutki globalizacji	wyjaśnia, dlaczego globalizacja na płaszczyźnie ekonomicznej ma największy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy świata
24.	Współpraca międzynarodowa	- wskazuje płaszczyzny integracji międzynarodowej - wymienia główne organy ONZ	- przedstawia formy współpracy międzynarodowej - omawia rozmieszczenie	omawia działalność wybranych organizacji międzynarodowych o charakterze gospodarczym, społecznym, politycznym	wskazuje przyczyny i skutki integracji europejskiej	omawia rolę i znaczenie organizacji naukowych, sportowych oraz kulturalnych na świecie na podstawie

		• podaje przykłady krajów członkowskich Unii Europejskiej	wybranych organizacji międzynarodowych na świecie na podstawie mapy tematycznej	• i militarnym • podaje przykłady krajów członkowskich wybranych organizacji międzynarodowych		dostępnych źródeł
25.	Znaczenie handlu międzynarodowego	• przedstawia przedmioty obrotu międzynarodowego • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, reeksport, bilans handlowy</i> • podaje przykłady państw o dodatnim lub ujemnym bilansie handlowym na podstawie danych statystycznych	• przedstawia czynniki rozwoju handlu międzynarodowego • przedstawia rodzaje obrotów w handlu międzynarodowym • opisuje bilans handlowy i bilans płatniczy	• analizuje współczesne problemy międzynarodowej wymiany handlowej • analizuje strukturę towarową i geograficzną obrotów handlu światowego	• ocenia uwarunkowania rozwoju handlu międzynarodowego	• wyjaśnia wpływ międzynarodowej wymiany handlowej na rozwój społeczno-gospodarczy państw
26.	Konflikty międzynarodowe	• wymienia źródła konfliktów na świecie • wyjaśnia, czym różni się terroryzm od konfliktu zbrojnego	• przedstawia przyczyny konfliktów na świecie • przedstawia zagrożenia związane z terroryzmem	• omawia przyczyny wybranych zamachów terrorystycznych na świecie	• przedstawia skutki konfliktów zbrojnych i terroryzmu	• omawia działania organizacji międzynarodowych i rządów państw podejmowane w celu ograniczenia terroryzmu i konfliktów zbrojnych
27.	Rejony konfliktów międzynarodowych Izolacjonizm	• podaje przykłady państw, w których toczą się konflikty etniczne • wskazuje na mapie państwa objęte arabską wiosną	• przedstawia przyczyny rozprzestrzeniania się konfliktów w wybranym regionie świata • przedstawia przebieg wybranego konfliktu zbrojnego na podstawie dostępnych źródeł • podaje przykłady izolacji państwowej na świecie	• omawia przebieg konfliktów w Europie, Azji i w Afryce oraz wskazuje na mapie świata obszary objęte tymi konfliktami • omawia przyczyny izolacji państwowej na świecie	• omawia konsekwencje izolacjonizmu państw na płaszczyznach: politycznej, społecznej i gospodarczej • omawia rolę ONZ w rozwiązywaniu konfliktów zbrojnych	• ocenia wpływ konfliktów zbrojnych na pogłębienie się różnic między bogatymi a biednymi krajami świata • omawia konflikty toczące się aktualnie na świecie na podstawie źródeł
28./29	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Problemy współczesnego świata</i>					
IV. CZŁOWIEK W PRZESTRZENI PRZYRODNICZEJ						
30.	Relacje człowiek – środowisko	Uczeń poprawnie: • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>środowisko przyrodnicze, środowisko geograficzne, antropopresja</i> • wymienia poglądy na temat relacji człowiek – środowisko	Uczeń poprawnie: • przedstawia przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego • omawia podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju	Uczeń poprawnie: • przedstawia poglądy filozoficzne dotyczące relacji człowiek – środowisko przyrodnicze	Uczeń poprawnie: • analizuje relację człowiek – środowisko przyrodnicze na różnych etapach rozwoju społeczno-gospodarczego • ocenia możliwości realizacji podstawowych zasad zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej, regionalnej i globalnej	Uczeń poprawnie: • ocenia skutki zmian środowiska w holocenie związane z działalnością człowieka
31.	Wpływ działalności człowieka na atmosferę	• wymienia przyczyny globalnego ocieplenia klimatu • podaje przyczyny powstawania smogu i kwaśnych opadów	• analizuje przestrzenne zróżnicowanie zanieczyszczeń powietrza na świecie na podstawie mapy tematycznej	• omawia przykłady wpływu działalności gospodarczej człowieka na zmniejszanie się warstwy ozonowej	• wyjaśnia, dlaczego wzrost efektu cieplarnianego jest uważany za problem globalny • ocenia skutki zmian	• przedstawia przykłady działań organizacji międzynarodowych i rządów państw podejmowanych w celu redukcji zanieczyszczeń

			wymienia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń do atmosfery	opisuje wpływ działalności gospodarczej człowieka na atmosferę ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatycznych	w środowisku wywołanych kwaśnymi opadami	atmosfery
32.	Wpływ działalności człowieka na hydrosferę i litosferę	- wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery - wskazuje obszary niedoboru wody na świecie na podstawie mapy tematycznej - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lej depresyjny, recykling</i>	- omawia gospodarowanie zasobami wodnymi - podaje przykłady katastrof ekologicznych - omawia przykłady wpływu działalności gospodarczej człowieka na litosferę	- wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach świata - wyjaśnia sposoby walki z odpadami przemysłowymi i komunalnymi - proponuje działania człowieka wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą	- przedstawia skutki nadmiernego poboru wody w wyniku działalności gospodarczej człowieka - opisuje kierunki oddziaływania człowieka na litosferę - wymienia sposoby ograniczania ilości odpadów przemysłowych i komunalnych	proponuje działania zapobiegające morskim katastrofom ekologicznym
33.	Wpływ działalności człowieka na pedosferę i biosferę	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>erozja, degradacja gleb</i> - podaje cechy gleb zdegradowanych - podaje przyczyny pustynnienia - wskazuje na mapie obszary zagrożone pustynnieniem	- podaje przyczyny degradacji gleb - wskazuje przykłady wpływu działalności człowieka na degradację i dewastację gleb	- podaje sposoby ograniczenia erozji gleb - analizuje przyczyny i skutki wylesiania	- omawia wpływ człowieka na biosferę - dowodzi na przykładach, że naruszenie stabilności ekosystemów może powodować nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym	uzasadnia konieczność ochrony gleb przed degradacją i przedstawia sposoby zapobiegania niszczeniu gleby
34.	Działania na rzecz ochrony środowiska	- wymienia strategie ochrony środowiska - podaje nazwy organizacji zajmujących się ochroną środowiska	- wskazuje sposoby ratowania środowiska geograficznego - podaje przykłady działań wybranych organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną środowiska - podaje przykłady rezerwatów biosfery	omawia międzynarodowe inicjatywy w zakresie ochrony środowiska	wyróżnia i charakteryzuje siedem kategorii obszarów chronionych	przedstawia przykłady działań podejmowanych przez rządy krajów, organizacje międzynarodowe i regionalne w celu rozwiązywania problemów globalnych i lokalnych w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody
35.	Sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Człowiek w przestrzeni przyrodniczej</i>					
36.	Warsztaty terenowe – badanie dostępności do usług w najbliższej okolicy	- wybiera obszar badań - zaznacza na mapie najbliższej okolicy wybrane przedsiębiorstwa usługowe	- zbiera informacje o podmiotach gospodarczych świadczących usługi na badanym terenie - określa znaczenie wybranych przedsiębiorstw usługowych dla społeczności lokalnej	- dobiera narzędzia badawcze w celu określenia dostępności usług w najbliższej okolicy - prowadzi dokumentację badawczą - analizuje informacje uzyskane w czasie badania i wyciąga wnioski	- prezentuje wyniki badań - ocenia wpływ usług na poziom życia ludności w najbliższej okolicy	prognozuje zmiany w dostępności do usług w najbliższej okolicy w czasie
37.	Warsztaty terenowe – wpływ funkcjonowania przedsiębiorstwa przemysłowego na	zbiera ogólne dane na temat lokalnego przedsiębiorstwa produkcyjnego (nazwa, adres, profil działalności, położenie, rok założenia, ważniejsze etapy	przeprowadza badania w przedsiębiorstwie przemysłowym w zakresie profilu i wielkości produkcji, a także rynków zaopatrzenia i zbytu	- dobiera pytania badawcze w celu uzyskania informacji na temat przedsiębiorstwa przemysłowego - dokumentuje wyniki badań - omawia funkcjonowanie	- prezentuje wyniki badań - ocenia wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego na przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne elementy przestrzeni	ukazuje perspektywy rozwoju przedsiębiorstwa z uwzględnieniem zmian w wielkości produkcji i zatrudnienia

	otoczenie lokalne	rozwoju, wielkość i struktura zatrudnienia)		przedsiębiorstwa przemysłowego w środowisku lokalnym	geograficznej	
V.	Położenie i środowisko przyrodnicze Polski.					
38.	Położenie i granice Polski	Uczeń poprawnie: - wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski - podaje długość granic Polski z poszczególnymi krajami - podaje długość linii brzegowej - podaje całkowitą długość granic oraz powierzchnię kraju	Uczeń poprawnie: przedstawia charakterystyczne cechy położenia matematycznego fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej	Uczeń poprawnie: opisuje główne cechy terytorium i granic Polski na podstawie map: tematycznej i ogólnogeograficznej	Uczeń poprawnie: ocenia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski	Uczeń poprawnie: analizuje zmiany terytorium oraz granic państwa polskiego na przestrzeni dziejów
39.	Dzieje geologiczne obszaru Polski	- wymienia jednostki tektoniczne Europy - wskazuje jednostki tektoniczne Polski na mapie tematycznej - podaje przykłady surowców mineralnych występujących w Polsce	- przedstawia budowę geologiczną Polski na tle struktur geologicznych Europy na podstawie mapy geologicznej Europy - przedstawia jednostki tektoniczne Polski na podstawie mapy tematycznej - omawia występowanie surowców mineralnych na podstawie mapy tematycznej	- omawia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski - omawia budowę geologiczną Karpat Zewnętrznych i Karpat Wewnętrznych na podstawie przekroju geologicznego umieszczonego w podręczniku	- analizuje tabelę stratygraficzną - porządkuje chronologicznie wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski - wyjaśnia, w jakich warunkach geologicznych powstały wybrane surowce mineralne	wykazuje, że położenie geologiczne Polski na kontynencie europejskim jest szczególne
40.	Złodowacenia w Polsce. Formy i utwory czwartorzędowe	- wymienia nazwy złodowaceń, które wystąpiły na obszarze Polski - wskazuje krainy geograficzne objęte złodowaceniami na mapie ogólnogeograficznej Polski	- omawia przebieg i zasięg złodowaceń w Polsce na podstawie mapy tematycznej - opisuje formy rzeźby młodogłacialnej - podaje przykłady górskich form polodowcowych	- omawia złodowacenia, które wystąpiły na obszarze Polski - przedstawia wpływ złodowaceń na rzeźbę powierzchni Polski na podstawie mapy w podręczniku - wyjaśnia różnicę między krajobrazem starogłacialnym a młodogłacialnym	- charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski na przykładzie Tatr - wykazuje wpływ klimatu peryglacialnego na rzeźbę Polski	wyjaśnia, na czym polega strefowość form polodowcowych w północnej i środkowej Polsce
41.	Cechy rzeźby powierzchni Polski	- wymienia pasy rzeźby terenu charakterystyczne dla powierzchni Polski - wymienia czynniki kształtujące rzeźbę terenu Polski	- przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski - charakteryzuje pasy rzeźby terenu	przedstawia charakterystyczne cechy ukształtowania powierzchni Polski i ich wpływ na inne komponenty środowiska przyrodniczego na podstawie mapy ogólnogeograficznej	- analizuje ukształtowanie pionowe powierzchni kraju na podstawie krzywej hipsograficznej - wykazuje wpływ głównych orogenezy i złodowaceń na ukształtowanie powierzchni kraju	porównuje ukształtowanie powierzchni Polski z ukształtowaniem innych krajów europejskich
42.	Klimat Polski	wyróżnia astronomiczne, kalendarzowe i termiczne pory roku	- podaje cechy klimatu Polski na podstawie map tematycznych - wyróżnia masy kształtujące	wykazuje regionalne zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów	wykazuje wpływ poszczególnych geograficznych czynników klimatotwórczych na klimat	wykazuje gospodarcze skutki ekstremalnych zjawisk atmosferycznych

		- wymienia czynniki kształtujące klimat Polski - odczytuje dane z klimatogramów	pogodę w Polsce	atmosferycznych w Polsce na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych charakteryzuje klimat Polski na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych	w Polsce charakteryzuje rodzaje wiatrów występujących w Polsce	- podaje przyczyny regionalnego zróżnicowania klimatu w Polsce - ocenia gospodarcze konsekwencje zróżnicowania długości okresu wegetacyjnego w Polsce
43.	Bilans wodny Polski. Sieć rzeczna	- wymienia elementy bilansu wodnego na podstawie schematu - wymienia najważniejsze elementy systemu rzecznoego Polski - wymienia regiony narażone na częste powodzie - wskazuje największe rzeki Polski na mapie ogólnogeograficznej	- przedstawia cechy sieci rzecznej Polski i wyjaśnia jej zróżnicowanie na podstawie map tematycznych - charakteryzuje największe rzeki Polski na podstawie dostępnych źródeł - omawia znaczenie gospodarcze polskich rzek	- charakteryzuje składowe bilansu wodnego Polski w roku hydrologicznym - opisuje rozmieszczenie zlewni i dorzeczy na obszarze Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej - omawia cechy reżimu polskich rzek	- wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach i gospodarcze skutki tego zjawiska - wyjaśnia zmiany stanów wody oraz analizuje przyczyny i typy powodzi w Polsce	uzasadnia relacje pomiędzy siecią hydrograficzną a innymi elementami systemu przyrodniczego Ziemi
44.	Jeziora. Wody podziemne	- wymienia obszary o największej koncentracji jezior na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia typy genetyczne jezior i podaje przykłady - wymienia rodzaje wód podziemnych (w tym mineralnych) - wskazuje miejsca występowania wód mineralnych na mapie tematycznej	- przedstawia znaczenie przyrodnicze i gospodarcze jezior - wymienia sztuczne zbiorniki znajdujące się w Polsce i wskazuje na mapie - charakteryzuje wody podziemne w Polsce	- charakteryzuje główne typy genetyczne jezior Polski na wybranych przykładach - porównuje batymetrię jezior różnego typu - przedstawia znaczenie sztucznych zbiorników wodnych - omawia rozmieszczenie wód mineralnych i termalnych na podstawie map tematycznych Polski	- analizuje rozmieszczenie i zasoby jezior w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych - analizuje przekrój przez basen artezyjski na przykładzie niecki warszawskiej	ocenia stopień wykorzystania wód termalnych w gospodarce kraju
45.	Morze Bałtyckie	- wymienia największe wyspy Bałtyku i podaje ich przynależność państwową - wymienia nazwy państw leżących nad Bałtykiem i wskazuje je na mapie - wymienia przykłady flory i fauny Bałtyku	- przedstawia cechy fizycznogeograficzne Morza Bałtyckiego - podaje przyczyny niskiego zasolenia wód Bałtyku - charakteryzuje florę i faunę Morza Bałtyckiego	- przedstawia genezę Morza Bałtyckiego - charakteryzuje typy wybrzeży Morza Bałtyckiego	- analizuje bilans wodny Morza Bałtyckiego - analizuje zasolenie wód Morza Bałtyckiego	ocenia stan czystości wód Bałtyku oraz wyjaśnia przyczyny ich zanieczyszczenia
46.	Gleby w Polsce	- wymienia główne typy genetyczne gleb występujących w Polsce - wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb	- rozdziela główne typy genetyczne gleb występujących w Polsce - analizuje rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb - wymienia gleby strefowe i niestrefowe występujące w Polsce	- wyjaśnia uwarunkowania powstawania gleb w Polsce - charakteryzuje wybrane profile glebowe - wyjaśnia występowanie gleb strefowych i niestrefowych w Polsce - omawia strukturę bonitacyjną gleb w Polsce	- wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych na proces powstawania gleb na obszarze Polski - porównuje wartość użytkową gleb w różnych regionach Polski - przedstawia stopień degradacji gleb w Polsce i sposoby ich ochrony	- ocenia przydatność rolniczą gleb w Polsce - wskazuje sposoby zapobiegania erozji gleb w Polsce

47.	Świat roślin i zwierząt w Polsce	- wymienia typy lasów w Polsce - charakteryzuje rozmieszczenie lasów w Polsce - wymienia przykłady gatunków roślin i zwierząt chronionych w Polsce	- przedstawia granice zasięgów występowania wybranych gatunków drzew na podstawie mapy tematycznej - podaje skład gatunkowy lasów w Polsce na podstawie wykresu - charakteryzuje cechy świata roślinnego i zwierzęcego w Polsce	- charakteryzuje główne zbiorowiska roślinne na obszarze Polski i wyjaśnia uwarunkowania ich występowania - opisuje funkcje i znaczenie lasów w Polsce	- wyjaśnia przyczyny regionalnego zróżnicowania lesistości w Polsce - przedstawia wpływ przejściowości klimatycznej na zasięg występowania wybranych gatunków drzew oraz strukturę gatunkową lasów w Polsce	wyjaśnia zależności pomiędzy rozmieszczeniem określonych typów lasów a warunkami naturalnymi i działalnością człowieka
48/49.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Środowisko przyrodnicze Polski</i>					
VI. Ludność. Urbanizacja						
50.	Podział administracyjny Polski	Uczeń poprawnie: - wskazuje na mapie województwa i podaje ich nazwy - wymienia stolice poszczególnych województw	Uczeń poprawnie: charakteryzuje podział administracyjny własnego województwa	Uczeń poprawnie: przedstawia cechy podziału administracyjnego Polski na podstawie mapy administracyjnej	Uczeń poprawnie: omawia zmiany podziału administracyjnego Polski po II wojnie światowej	Uczeń poprawnie: omawia podział i kompetencje władz administracyjnych
51.	Liczba i rozmieszczenie ludności Polski	- podaje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności po zakończeniu II wojny światowej - wymienia województwa o największym przyroście i największym spadku liczby ludności w ostatnich latach na podstawie mapy tematycznej	- charakteryzuje czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności Polski - przedstawia zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej	- oblicza wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności Polski - oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia wybranego województwa - omawia zmiany tempa wzrostu liczby ludności Polski - wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w rozmieszczeniu ludności Polski	- omawia regionalne zróżnicowanie zmian liczby ludności - omawia przyczyny i konsekwencje zmian liczby ludności na podstawie danych statystycznych	- prognozuje rozwój liczby ludności Polski na podstawie wskaźników demograficznych - określa przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności
52.	Struktura demograficzna ludności Polski	- wymienia województwa charakteryzujące się najwyższym i najniższym współczynnikiem przyrostu naturalnego oraz najwyższym i najniższym współczynnikiem feminizacji na podstawie danych statystycznych - wymienia przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa	- omawia przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego na podstawie kartogramu - wyjaśnia przyczyny niskiego współczynnika przyrostu naturalnego w miastach - charakteryzuje strukturę ludności Polski wg wieku i płci na podstawie danych statystycznych	- analizuje wartość przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych okresach na podstawie danych statystycznych - omawia przyczyny zmian przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich latach - oblicza wartość współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika feminizacji	- wyjaśnia przyczyny wyżu demograficznego w Polsce w latach 50. XX w. i jego skutki - wyjaśnia zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski następujące wraz z rozwojem gospodarczym - porównuje piramidę wieku i płci ludności Polski w danym roku z piramidami wieku i płci ludności innych państw	przewiduje społeczno-gospodarcze skutki starzenia się polskiego społeczeństwa
53.	Migracje wewnętrzne i zagraniczne Polaków	- podaje przyczyny migracji wewnętrznych i zagranicznych Polaków - wymienia kraje, do których emigruje obecnie największa	- charakteryzuje regionalne zróżnicowanie salda migracji wewnętrznych w ostatnich latach na podstawie mapy - określa kierunki współczesnych	- charakteryzuje cechy i kierunki współczesnych migracji wewnętrznych Polaków - oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego	- przedstawia uwarunkowania oraz konsekwencje wewnętrznych i zagranicznych migracji Polaków - analizuje okresowe zmiany salda	- formułuje prognozy dotyczące zmian migracji Polaków (wielkości i kierunków) - ocenia zagrożenia związane z ruchami migracyjnymi

		liczba Polaków • podaje przykłady obszarów o dodatnim i ujemnym saldzie migracji wewnętrznych na podstawie map zamieszczonych w podręczniku	migracji wewnętrznych i zagranicznych Polaków	• opisuje rozmieszczenie i liczebność Polonii na świecie na podstawie danych statystycznych	migracji zagranicznych i wewnętrznych • wyjaśnia przyczyny zmian salda migracji wewnętrznych i zagranicznych	• ocenia falę migracji zagranicznych Polaków po wejściu do UE
54.	Struktura narodowościowa i wyznaniowa w Polsce. Grupy etniczne	• wymienia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce • wskazuje rozmieszczenie mniejszości narodowych i etnicznych na mapie • wymienia religie wyznawane w Polsce	• dostrzega różnice między mniejszością narodową, mniejszością etniczną i grupą etniczną • charakteryzuje wybraną grupę etniczną w Polsce na podstawie dostępnych źródeł • omawia rozmieszczenie grup etnicznych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia przedstawicieli poszczególnych wyznań na terenie Polski	• charakteryzuje strukturę narodowościową i wyznaniową ludności Polski na podstawie danych statystycznych • omawia najważniejsze cechy kulturowe grup etnicznych w Polsce na podstawie dostępnych źródeł • opisuje główne grupy wyznaniowe w Polsce	• wyjaśnia kulturowe aspekty zróżnicowania religijnego	• przewiduje korzyści lub problemy wynikające z zamieszkania kraju jednolitego narodowościowo
55.	Struktura zatrudnienia i problem bezrobocia w Polsce	• wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności w Polsce • wymienia grupy ekonomiczne ludności w Polsce	• omawia aktywność zawodową ludności Polski na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje strukturę bezrobocia w Polsce	• wyjaśnia zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski od 1990 r. • oblicza współczynnik aktywności zawodowej i współczynnik bezrobocia w Polsce • wykazuje regionalne zróżnicowanie rynku pracy w Polsce	• przedstawia uwarunkowania i konsekwencje zróżnicowania struktury zatrudnienia w Polsce • przedstawia przyczyny i konsekwencje bezrobocia w Polsce	• wykazuje zależność struktury zatrudnienia Polski lub wybranych państw UE od poziomu rozwoju gospodarczego
56.	Stan zdrowia ludności Polski	• wymienia najczęstsze schorzenia przewlekłe dotyczące Polaków • wymienia czynniki wpływające na stan zdrowia ludności Polski	• przedstawia przyczyny zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski • przedstawia główne przyczyny zgonów w Polsce	• omawia czynniki różnicujące długość życia kobiet i mężczyzn w Polsce	• przedstawia najczęstsze schorzenia przewlekłe i wykazuje ich zróżnicowanie regionalne • ocenia skutki zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski	• ocenia dostępność i poziom usług medycznych w Polsce
57.	Sieć osadnicza w Polsce	• wymienia elementy sieci osadniczej • wymienia funkcje miast • wskazuje największe miasta Polski na mapie • wymienia główne typy genetyczne kształtów wsi	• charakteryzuje największe miasta w Polsce i ich rozmieszczenie • charakteryzuje strukturę funkcjonalną miast • omawia czynniki wpływające na rozwój osadnictwa wiejskiego w Polsce	• określa cechy sieci osadniczej i jej rozwój w Polsce • omawia układy przestrzenne polskich miast na podstawie fotografii • omawia główne typy genetyczne kształtów wsi w Polsce	• omawia tendencje zmian układu sieci osadniczej w Polsce • omawia hierarchię jednostek osadniczych w Polsce	• wyjaśnia związki zachodzące pomiędzy elementami środowiska przyrodniczego a strukturą osadniczą
58.	Urbanizacja	• przedstawia zmiany liczby	• charakteryzuje przebieg	• wyjaśnia przestrzenne	• ocenia wpływ procesów	• prognozuje kierunek zmian

	w Polsce	ludności miast wg województw na podstawie mapy tematycznej • przedstawia typy aglomeracji w Polsce i podaje ich przykłady	procesów urbanizacyjnych w Polsce • wyjaśnia przyczyny deaglomeracji	zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce i jego przyczyny • wyjaśnia uwarunkowania współczesnych procesów urbanizacyjnych w Polsce	urbanizacyjnych na zmiany sieci osadniczej • wyjaśnia, na czym polega proces reurbanizacji i podaje jego przykłady w Polsce • ocenia skutki procesów urbanizacyjnych w Polsce • wyjaśnia przyczyny zmian procesów urbanizacyjnych	związanych z urbanizacją • interpretuje wskaźniki urbanizacji w Polsce i krajach UE
59.	Preferencje wyborcze Polaków. Organizacje pozarządowe	• wymienia główne opcje polityczne w kraju • wymienia organizacje pozarządowe w Polsce	• podaje przykłady obszarów o najwyższym poparciu dla głównych opcji politycznych w Polsce na podstawie mapy • podaje cechy organizacji pozarządowych w Polsce	• przedstawia zróżnicowanie frekwencji wyborczej w Polsce • omawia zasady działalności organizacji pozarządowych w Polsce	• omawia czynniki wpływające na preferencje wyborcze Polaków • analizuje regionalne zróżnicowanie preferencji wyborczych w Polsce	• ocenia stałe i zmienne czynniki wpływające na preferencje wyborcze Polaków oraz regionalne zróżnicowanie tych preferencji
60.	Bogactwo kulturowe Polski	• wymienia obiekty kultury materialnej oraz obiekty z <i>Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i> w Polsce	• charakteryzuje pomniki historii Polski • opisuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i>	• omawia znaczenie obiektów kultury materialnej w przeszłości i w czasach współczesnych w wybranym województwie • omawia najciekawsze obiekty kultury materialnej w swoim województwie	• omawia dziedzictwo kulturowe różnych grup narodowościowych, etnicznych i religijnych w Polsce • przedstawia potencjał kulturowy i naukowy Polski	• ocenia wkład Polaków w rozwój cywilizacyjny świata
61./62.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Ludność. Urbanizacja</i>					
VII. Rolnictwo						
63.	Czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce	Uczeń poprawnie: • wymienia czynniki rozwoju rolnictwa • wymienia typy rolnictwa • wymienia regiony rolnicze w Polsce i wskazuje je na mapie	Uczeń poprawnie: • charakteryzuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa w wybranych regionach kraju • charakteryzuje główne regiony rolnicze w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych	Uczeń poprawnie: • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania poziomu rolnictwa w Polsce i jego konsekwencje	Uczeń poprawnie: • ocenia wpływ wybranych czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa w Polsce na podstawie map tematycznych	Uczeń poprawnie: • ocenia politykę rolną państwa polskiego • ocenia wybrane obszary w Polsce pod względem ich przydatności do produkcji rolnej
64.	Produkcja roślinna w Polsce	• wymienia główne obszary uprawy roślin w Polsce na podstawie map tematycznych • przedstawia produkcję zbóż w Polsce na podstawie wykresu	• charakteryzuje strukturę upraw w Polsce • charakteryzuje rozmieszczenie upraw oraz wielkość produkcji głównych ziemiopłodów w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych	• przedstawia wielkość produkcji rolnej Polski na tle wybranych krajów świata na podstawie danych statystycznych	• analizuje przestrzenną strukturę upraw w Polsce i jej zmiany na podstawie map tematycznych i danych statystycznych	• określa tendencje zmian w produkcji roślinnej w Polsce
65.	Chów zwierząt w Polsce	• wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce i określa	• omawia rozmieszczenie i wielkość pogłowia głównych	• przedstawia uwarunkowania chowu zwierząt w Polsce	• porównuje wielkość produkcji zwierzęcej w Polsce na tle innych	• określa tendencje zmian w pogłowie zwierząt

		kierunki ich chowu • wymienia czynniki lokalizacji chowu wybranych zwierząt gospodarskich	zwierząt gospodarskich w kraju na podstawie map tematycznych	• przedstawia przyczyny zmian w pogłowie wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce w ostatnich latach	krajów świata na podstawie danych statystycznych	gospodarskich w Polsce • określa zależność między pogłowiem wybranych gatunków zwierząt gospodarskich a wielkością produkcji mięsa, mleka i innych produktów
66.	Integracja polskiego rolnictwa z rolnictwem UE	• wymienia główne problemy polskiego rolnictwa	• omawia bariery ograniczające rozwój polskiego rolnictwa • wymienia korzyści, które daje polskiemu rolnictwu członkostwo naszego kraju w UE	• przedstawia zmiany strukturalne w polskim rolnictwie, które zaszły po wstąpieniu naszego kraju do UE	• ocenia stan polskiego rolnictwa na tle pozostałych krajów UE	• formułuje wnioski dotyczące korzyści, które może przynieść polskiemu rolnictwu uczestnictwo we wspólnej polityce rolnej UE
67.	Rybacktwo	• wymienia akweny będące łowiskami dla polskiego rybactwa morskiego • wymienia porty morskie i rybackie polskiego wybrzeża na podstawie mapy tematycznej	• przedstawia stan floty rybackiej w Polsce • opisuje zmiany w wielkości połowów w Polsce w ostatnich latach na podstawie wykresu	• przedstawia stan i perspektywy rozwoju polskiego rybactwa omawia znaczenie rybactwa śródlądowego dla gospodarki wybranego regionu	• analizuje wielkość i strukturę połowów w Polsce w ostatnich latach na podstawie danych statystycznych	• prognozuje zmiany w polskim rybactwie związane z uczestnictwem we wspólnej polityce rolnej UE
68./69.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Rolnictwo</i>					
VIII. Przemysł						
70.	Sytuacja polskiego przemysłu	Uczeń poprawnie: • dokonuje podziału polskiego przemysłu • wymienia przyczyny restrukturyzacji polskiego przemysłu • wymienia przykłady specjalnych stref ekonomicznych w Polsce na podstawie mapy	Uczeń poprawnie: • przedstawia rozwój i znaczenie przemysłu na obszarze Polski • omawia znaczenie specjalnych stref ekonomicznych dla gospodarki kraju	Uczeń poprawnie: • prezentuje przykłady przekształceń własnościowych w polskim przemyśle mających wpływ na zmiany struktury produkcji i stopień zaspokojenia potrzeb materialnych	Uczeń poprawnie: • określa zmiany w gospodarce Polski spowodowane jej restrukturyzacją i modernizacją po 1990 r. • określa miejsce Polski w światowej produkcji przemysłowej	Uczeń poprawnie: • ukazuje perspektywy rozwoju przemysłu w Polsce
71.	Górnictwo w Polsce	• wskazuje rozmieszczenie najważniejszych złóż surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • wymienia surowce energetyczne eksploatowane w kraju i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie	• wskazuje na mapie Polski obszary występowania podstawowych zasobów naturalnych	• analizuje zmiany wielkości wydobycia wybranych surowców mineralnych w Polsce na podstawie danych statystycznych	• ocenia wielkość wydobycia surowców w Polsce na tle światowej produkcji na podstawie danych statystycznych	• ocenia stan i perspektywy rozwoju polskiego przemysłu wydobywczego • omawia warunki występowania niekonwencjonalnych złóż gazu ziemnego
72.	Przemysł energetyczny w Polsce	• charakteryzuje rodzaje elektrowni funkcjonujących w Polsce • wymienia alternatywne źródła energii wykorzystywane w polskiej energetyce	• przedstawia rozmieszczenie największych elektrowni ciepłych, wodnych i innych niekonwencjonalnych na podstawie map tematycznych	• omawia współczesne przemiany w polskiej energetyce • porównuje wielkość i strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce i w innych państwach	• wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zmian w gospodarowaniu różnymi źródłami energii w Polsce • wskazuje możliwość	• uzasadnia aktualną lokalizację różnego typu elektrowni w Polsce • formułuje problemy energetyki na przykładach wybranych

		dokonyuje podziału elektrowni funkcjonujących w Polsce		świata na podstawie danych statystycznych	wykorzystania alternatywnych źródeł energii w Polsce	regionów Polski
73.	Przemysł przetwórczy w Polsce	- wymienia najważniejsze działy przetwórstwa przemysłowego w Polsce - wskazuje obszary rozmieszczenia przemysłu spożywczego, samochodowego, elektronicznego i meblarskiego	- wskazuje dynamicznie rozwijające się dziedziny produkcji przemysłowej w Polsce - wskazuje na mapie Polski siedziby najbardziej dochodowych firm przetwórstwa przemysłowego	- omawia rolę poszczególnych działów przetwórstwa przemysłowego w gospodarce Polski - porównuje strukturę przemysłu przetwórczego Polski z krajami UE	opisuje uwarunkowania rozmieszczenia przemysłu przetwórczego w Polsce na podstawie map tematycznych	ocenia perspektywę rozwoju przemysłu zaawansowanej technologii w Polsce
74.	Obszary koncentracji przemysłu w Polsce	- wyjaśnia różnicę między ośrodkiem przemysłowym a okręgiem przemysłowym - wskazuje na mapie nieistniejące już i współczesne okręgi przemysłowe w Polsce	- omawia rozmieszczenie okręgów przemysłowych w Polsce w latach 80. i 90. XX w. oraz współczesnych na podstawie map tematycznych - omawia czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych w Polsce	- określa rozmieszczenie i znaczenie okręgów przemysłowych w Polsce - opisuje przyczyny restrukturyzacji w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce	opisuje zmiany zachodzące w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce	porównuje procesy restrukturyzacyjne zachodzące w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce, biorąc pod uwagę dawną i obecną strukturę gałęziową przemysłu
75./76.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Przemysł</i>					
IX. Usługi						
77.	Transport w Polsce	Uczeń poprawnie: - wymienia przykłady działalności usługowej w Polsce - wymienia przykłady firm usługowych mających siedziby w wybranym powiecie - wskazuje na mapie najważniejsze szlaki transportowe w Polsce - charakteryzuje sieć transportową wybranego regionu kraju - wymienia elementy infrastruktury transportu przesyłowego	Uczeń poprawnie: - omawia rolę i znaczenie usług w Polsce - wymienia problemy transportu kolejowego i samochodowego w Polsce - przedstawia znaczenie transportu intermodalnego, jego wady i zalety - wymienia przyczyny budowy autostrad i dróg ekspresowych w Polsce	Uczeń poprawnie: - przedstawia zróżnicowanie sektora usług w Polsce i innych państwach UE - przedstawia uwarunkowania rozwoju i strukturę transportu w Polsce - określa stopień rozwoju sieci transportowej w Polsce na tle krajów UE - określa zmiany w zakresie środków transportu w Polsce - określa skutki budowy autostrad i dróg ekspresowych w Polsce	Uczeń poprawnie: - wymienia przykłady przekształceń własnościowych w polskiej gospodarce mających wpływ na zmiany struktury usług - analizuje sieć transportu w Polsce jej zmiany na podstawie danych statystycznych i map tematycznych - wyjaśnia zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w przewozach i pracy przewozowej w Polsce na podstawie danych statystycznych	Uczeń poprawnie: uzasadnia konieczność inwestowania w rozwijanie sieci transportowej we własnym regionie i w Polsce
78.	Łączność w Polsce	wymienia rodzaje usług, które obejmuje łączność	- omawia rolę łączności w gospodarce Polski - opisuje rozwój łączności w Polsce po II wojnie światowej - przedstawia charakterystykę poszczególnych działów łączności	- podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie kraju - określa poziom rozwoju łączności w Polsce na tle krajów UE	wyjaśnia przyczyny niższego poziomu rozwoju łączności w Polsce w stosunku do wysoko rozwiniętych krajów UE	ocenia uwarunkowania oraz współczesne tendencje rozwoju różnych środków łączności w Polsce
79.	Atrakcyjność turystyczna Polski	wyjaśnia znaczenie terminu <i>atrakcyjność turystyczna</i>	wymienia regiony turystyczne w Polsce i wskazuje je na mapie	analizuje czynniki warunkujące rozwój turystyki w Polsce	ocenia walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze Polski	dowodzi atrakcyjności turystycznej Polski

		- wymienia walory krajoznawcze Polski - odróżnia walory przyrodnicze od antropogenicznych	przedstawia atrakcje turystyczne wybranych regionów Polski na podstawie dostępnych źródeł	porównuje i walory turystyczne wybranych regionów w Polsce	ocenia regionalne zróżnicowanie infrastruktury turystycznej w Polsce	
80.	Turystyka krajowa i zagraniczna	- wymienia czynniki warunkujące rozwój turystyki - podaje kierunki wyjazdów zagranicznych polskich turystów	- omawia rolę turystyki w gospodarce krajowej - charakteryzuje turystykę krajową i zagraniczną w Polsce na podstawie danych statystycznych i map tematycznych	- przedstawia współczesne tendencje rozwoju różnych rodzajów turystyki w Polsce - porównuje strukturę wykorzystania środków transportu w turystyce krajowej i zagranicznej	- analizuje cechy ruchu turystycznego w Polsce na podstawie danych statystycznych - przedstawia konsekwencje rozwoju turystyki w Polsce	ocenia wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze i gospodarkę Polski
81.	Handel zagraniczny Polski	- podaje przyczyny ujemnego salda bilansu handlowego Polski - wskazuje głównych partnerów handlowych Polski	- omawia znaczenie handlu zagranicznego dla gospodarki Polski - przedstawia bilans handlu zagranicznego Polski i wyjaśnia jego zmiany	- porównuje strukturę towarową handlu zagranicznego Polski i wybranych państw Europy - wykazuje zmiany znaczenia handlu zagranicznego dla gospodarki Polski - wskazuje kierunki geograficzne i strukturę handlu zagranicznego na podstawie danych statystycznych	wyjaśnia przyczyny zmian kierunków eksportu i importu Polski po 1990 r.	- określa miejsce Polski w światowym handlu międzynarodowym - przewiduje, w jakich kierunkach będzie rozwijał się handel zagraniczny naszego kraju
X. Polska w świecie						
82.	Polska w organizacjach międzynarodowych	Uczeń poprawnie: - wymienia organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Polska - wymienia euroregiony funkcjonujące przy polskich granicach i wskazuje je na mapie	Uczeń poprawnie: - podaje przykłady działań podejmowanych przez Polskę w ramach organizacji międzynarodowych na podstawie dostępnych źródeł - charakteryzuje międzynarodową współpracę w ramach euroregionów oraz miast i gmin bliźniaczych	Uczeń poprawnie: - przedstawia udział Polski w procesach integracyjnych i głównych organizacjach międzynarodowych - wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania euroregionów w Polsce	Uczeń poprawnie: omawia działalność Polski w organizacjach, które zapobiegają zagrożeniom społeczno-ekonomicznym oraz konfliktom zbrojnym lub je niwelują	Uczeń poprawnie: ocenia społeczne i gospodarcze konsekwencje przystąpienia Polski do UE
83.	Inwestycje zagraniczne w Polsce	wymienia czynniki wpływające na atrakcyjność inwestycyjną Polski	- wskazuje polskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne i podaje ich wartość na podstawie danych statystycznych - podaje przykłady bezpośrednich inwestycji zagranicznych prowadzonych w wybranym województwie na podstawie dostępnych źródeł	- omawia strukturę przestrzenną BIZ w Polsce na podstawie danych statystycznych - analizuje wartość BIZ napływających do poszczególnych regionów naszego kraju na podstawie mapy	przedstawia bariery w napływie BIZ do Polski	- ocenia znaczenie BIZ dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju - wskazuje przykłady bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce
84./85.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziałów <i>Usługi i Polska w świecie</i>					

XI. Zróżnicowanie regionalne Polski						
86.	Regiony fizycznogeograficzne Polski	Uczeń poprawnie: - wymienia kryteria podziału Polski na regiony fizycznogeograficzne - wskazuje na mapie prowincje i podprowincje Polski	Uczeń poprawnie: - przedstawia regionalizację fizycznogeograficzną Polski - wskazuje na mapie makroregiony Polski	Uczeń poprawnie: wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w Polsce	Uczeń poprawnie: określa cechy środowiska decydujące o krajobrazie wybranych krain geograficznych Polski na podstawie dostępnych źródeł	Uczeń poprawnie: porównuje podział Polski na pasy ukształtowania powierzchni z podziałem na regiony fizycznogeograficzne
87.	Cechy środowiska przyrodniczego wybranego regionu Polski	Uczeń poprawnie: wymienia walory środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej	Uczeń poprawnie: charakteryzuje elementy środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej na podstawie map, danych statystycznych i innych źródeł	Uczeń poprawnie: wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego wybranego regionu	Uczeń poprawnie: przetwarza dominanty środowiska wybranej krainy geograficznej Polski na podstawie map tematycznych, danych statystycznych i obserwacji bezpośrednich	Uczeń poprawnie: wykazuje związki i zależności zachodzące między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego w wybranym makroregionie
88.	Regionalne zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski	Uczeń poprawnie: - wymienia regiony o najwyższym i najniższym stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego - wskazuje na mapie regiony różniące się poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego	Uczeń poprawnie: przedstawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski	Uczeń poprawnie: - przedstawia czynniki wpływające na rozwój społeczno-gospodarczy wybranych regionów Polski - ocenia poziom rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych regionów Polski	Uczeń poprawnie: przedstawia przykłady działań zmniejszających dysproporcje w rozwoju poszczególnych regionów Polski	Uczeń poprawnie: ocenia skutki dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski
89.	Potencjał gospodarczy wybranego regionu Polski	Uczeń poprawnie: wymienia mierniki rozwoju społeczno-gospodarczego danego regionu	Uczeń poprawnie: omawia wartości mierników rozwoju społeczno-gospodarczego wybranego regionu na podstawie danych statystycznych	Uczeń poprawnie: - przedstawia rolę i zadania samorządu terytorialnego w regionie na podstawie dostępnych źródeł - omawia zmiany zachodzące w środowisku geograficznym w wybranym regionie Polski	Uczeń poprawnie: ocenia potencjał gospodarczy regionu na podstawie danych statystycznych i dostępnych źródeł	Uczeń poprawnie: omawia inicjatywy podejmowane w regionie na rzecz jego rozwoju na podstawie dostępnych źródeł
XII. Degradacja i ochrona środowiska						
90.	Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego w Polsce	Uczeń poprawnie: - wymienia źródła zanieczyszczeń atmosfery, hydrosfery i biosfery - wymienia regiony w Polsce o największym zanieczyszczeniu środowiska	Uczeń poprawnie: - charakteryzuje źródła zanieczyszczeń atmosfery, hydrosfery i biosfery, - wymienia nazwy obszarów ekologicznego zagrożenia oraz klęski ekologiczne i wskazuje te obszary na mapie	Uczeń poprawnie: - omawia wybrane wskaźniki zanieczyszczenia powietrza - omawia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń atmosferycznych	Uczeń poprawnie: charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska w Polsce	Uczeń poprawnie: - ocenia stan poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego w Polsce - wskazuje przykłady zachowań człowieka wobec klęsk ekologicznych
91.	Ochrona środowiska przyrodniczego Polski	Uczeń poprawnie: - podaje różnice między parkiem narodowym a rezerwatem biosfery - wymienia gatunki roślin i zwierząt objętych ochroną w Polsce	Uczeń poprawnie: przedstawia formy ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce	Uczeń poprawnie: - omawia uwarunkowania rozmieszczenia obszarów chronionych w Polsce - wyjaśnia, na czym polega restytucja gatunków - podaje przykłady restytucji	Uczeń poprawnie: przedstawia działania polskich i międzynarodowych organizacji na rzecz ochrony przyrody prowadzone na terytorium naszego kraju	Uczeń poprawnie: - ocenia kierunki i skuteczność działań na rzecz ochrony środowiska podejmowanych w Polsce - uzasadnia konieczność prowadzenia działań na rzecz restytucji i zachowania

				gatunków zwierząt w Polsce		naturalnych elementów środowiska w Polsce
92.	Walory parków narodowych w Polsce	- wymienia parki narodowe w Polsce - wskazuje parki narodowe na mapie ogólnogeograficznej Polski	- opisuje przykłady form ochrony przyrody i krajobrazu we własnym regionie - charakteryzuje walory przyrodnicze parku narodowego we własnym regionie	przedstawia charakterystyczne walory przyrodnicze podlegające szczególnej ochronie w parkach narodowych w Polsce na podstawie dostępnych źródeł, np. map i danych statystycznych	opisuje unikalne obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie polskich parków narodowych	projektuje utworzenie nowego obszaru chronionego we własnym regionie

93.	Sprawdzenie wiadomości z rozdziałów <i>Zróżnicowanie regionalne Polski</i> i <i>Degradacja i ochrona środowiska</i>					

Powtórzenie materiału przed egzaminem maturalnym (15 godz.)

94.–95.	Środowisko przyrodnicze Polski Mapa jako obraz Ziemi Sfery Ziemi Procesy endogeniczne i egzogeniczne	- wymienia cechy położenia geograficznego Polski - zaznacza na mapie sąsiadów Polski - zaznacza na mapie główne obszary występowania surowców mineralnych w Polsce i na świecie - wymienia czynniki kształtujące rzeźbę terenu - odczytuje dane z klimatogramów - wymienia elementy bilansu wodnego na podstawie schematu - rozpoznaje typy jezior - wymienia państwa nadbałtyckie - wymienia typy gleb i lasów występujących w Polsce i na świecie - wymienia elementy mapy - wymienia metody przedstawiania rzeźby terenu na mapie - czyta legendę mapy topograficznej - wymienia źródła ciepła na Ziemi - wymienia czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza na Ziemi - odczytuje z mapy symbole synoptyczne - zaznacza na mapie miejsca,	- podaje cechy położenia Polski na podstawie mapy - przedstawia jednostki tektoniczne Polski na podstawie mapy - zaznacza na mapie zasięg zlodowaceń w Polsce - opisuje pasy rzeźby terenu Polski - podaje cechy klimatu Polski na podstawie map tematycznych - opisuje znaczenie przyrodnicze i gospodarcze rzek i jezior Polski - podaje przyczyny niewielkiego zasolenia wód Bałtyku - przedstawia granice zasięgów wybranych gatunków drzew w Polsce - klasyfikuje mapy ze względu na różne kryteria - charakteryzuje metody prezentacji zjawisk ilościowych i jakościowych na mapie - przedstawia mechanizm powstawania monsunów - opisuje właściwości chemiczne wód morskich - opisuje typy ustrojów rzecznych - wskazuje na mapie obszary głównych fałdowań górskich - wymienia przykłady form erozyjnych i akumulacyjnych powstałych w wyniku	- opisuje charakterystyczne cechy granic Polski - porównuje budowę geologiczną Karpat Zewnętrznych i Karpat Wewnętrznych na podstawie przekroju geologicznego - podaje różnice między działalnością rzeźbotwórczą lodolodu i lodowca górskiego - wyjaśnia różnice między krajobrazem starogłacjalnym a młodogłacjalnym - charakteryzuje klimat Polski na podstawie map klimatycznych i danych statystycznych - omawia cechy reżimu polskich rzek - porównuje batymetrię jezior różnego typu - charakteryzuje typy wybrzeży Morza Bałtyckiego - odróżnia gleby strefowe od niestrefowych - charakteryzuje profile glebowe - opisuje wykorzystanie gospodarcze lasów - porównuje i szereguje różne rodzaje skał - porównuje rozkład temperatury powietrza w poszczególnych porach roku	- ocenia konsekwencje położenia geopolitycznego Polski - analizuje tabelę stratygraficzną - analizuje ukształtowanie pionowe powierzchni kraju na podstawie krzywej hipsograficznej - wykazuje skutki gospodarcze ekstremalnych zjawisk atmosferycznych w Polsce i na świecie - wyjaśnia przyczyny niedoboru wody oraz przyczyny powodzi w Polsce i na świecie - analizuje przekrój przez basen artezyjski - porównuje wartość użytkową gleb w różnych regionach Polski - wyjaśnia przyczyny regionalnego zróżnicowania lesistości w Polsce - posługuje się skalą połową do obliczenia powierzchni - wyjaśnia skutki globalnych zmian klimatu - omawia genezę oraz skutki tsunami - czyta plany batymetryczne jezior - wykazuje zależność między ruchami płyt skorupy ziemskiej a trzęsieniami ziemi - podaje konsekwencje ruchów masowych	- analizuje zmiany terytorium oraz granic państwa polskiego na przestrzeni dziejów - porównuje cechy ukształtowania powierzchni Polski z ukształtowaniem powierzchni innych krajów - wykazuje związek między siecią hydrograficzną a innymi elementami systemu przyrodniczego Ziemi - ocenia stan czystości wód Bałtyku - wskazuje sposoby zapobiegania erozji gleb w Polsce - odczytuje i interpretuje treść mapy topograficznej i samochodowej - porównuje klimatogramy charakterystyczne dla różnych typów klimatu - analizuje przyczyny zróżnicowania elementów bilansu wodnego w różnych strefach klimatycznych - ocenia wpływ zmian klimatycznych na zmiany zasięgu obszarów współczesnych zlodzień - wykazuje związek występowania zjawisk wulkanicznych z przebiegiem granic płyt litosfery

		w których odnotowano ekstremalne zjawiska atmosferyczne • rozpoznaje podstawowe (najpospolitsze) rodzaje skał występujących na Ziemi • wymienia procesy endogeniczne i egzogeniczne	działalności rzek i lądolodów • podaje cechy gór zrębowych i fałdowych • omawia rozmieszczenie wulkanów i trzęsień ziemi na świecie na podstawie mapy tematycznej	• klasyfikuje jeziora wg typów genetycznych • wyjaśnia przyczyny ruchu płyt tektonicznych • wymienia różnicę między ruchami epejrogenicznymi a ruchami izostatycznymi • opisuje czynniki wpływające na przebieg procesów krasowych		• wyjaśnia znaczenie wietrzenia jako procesu rzeźbotwórczego powierzchni Ziemi
96.–97.	Przemiany polityczne i gospodarcze świata Ludność i urbanizacja	• odczytuje na mapach aktualny podział polityczny świata • zaznacza na mapie aktualny podział administracyjny Polski • wymienia czynniki wpływające na zmianę liczby ludności w Polsce i na świecie • wymienia fazy przejścia demograficznego • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce i na świecie • wymienia kraje o wysokim i niskim przyroście naturalnym • wymienia grupy ekonomiczne ludności na podstawie piramidy wieku i płci • wymienia przyczyny migracji zewnętrznych i wewnętrznych w Polsce i na świecie • wymienia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce • wymienia główne odmiany ludzkie na świecie • wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności w Polsce i na świecie • wymienia główne choroby w krajach wysoko i słabo rozwiniętych • wymienia funkcje miast i typy aglomeracji w Polsce i na świecie • wymienia główne opcje	• charakteryzuje wybrane ustroje polityczne na świecie • opisuje czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności w Polsce i na świecie • omawia przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce i na świecie • przedstawia zmiany liczby ludności w Polsce po II wojnie światowej • porównuje piramidę wieku i płci Polski z piramidami wieku i płci innych państw • podaje przyczyny starzenia się społeczeństwa • określa kierunki migracji zewnętrznych Polaków na podstawie mapy • wyjaśnia rozmieszczenie przedstawicieli poszczególnych wyznań na świecie • charakteryzuje strukturę bezrobocia w Polsce • podaje najczęstsze przyczyny zgonów w Polsce i na świecie • charakteryzuje największe miasta w Polsce i na świecie oraz omawia ich rozmieszczenie • charakteryzuje funkcje wybranych miast na świecie • charakteryzuje przebieg procesów urbanizacyjnych	• podaje kryteria podziału państw wg PKB na 1 mieszkańca oraz HDI • oblicza: wskaźniki dynamiki zmian liczby ludności, współczynnik przyrostu naturalnego i współczynnik feminizacji, współczynnik przyrostu rzeczywistego, współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik bezrobocia • opisuje cechy społeczeństwa w różnych fazach przejścia demograficznego • opisuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie • wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce • rozróżnia fazy urbanizacji • omawia znaczenie obiektów kultury materialnej w przeszłości i w czasach współczesnych w wybranym województwie w Polsce	• omawia na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. • przedstawia zmiany podziału administracyjnego Polski po II wojnie światowej • porównuje kształt piramidy wieku i płci ludności Polski w danym roku z piramidami wieku i płci innych państw • wyjaśnia kulturowe aspekty zróżnicowania religijnego • omawia przyczyny i konsekwencje bezrobocia w Polsce i na świecie • ocenia wpływ procesów urbanizacyjnych na zmiany sieci osadniczej w Polsce i na świecie • przedstawia uwarunkowania preferencji wyborczych Polaków	• opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po 1989 r. oraz jego następstwa • prognozuje rozwój liczby ludności Polski na podstawie wskaźników demograficznych • przewiduje społeczno-gospodarcze skutki starzenia się społeczeństwa • ocenia najnowszą falę migracji Polaków po wejściu do UE • ocenia skutki zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski i innych krajów świata • interpretuje wskaźniki urbanizacji w Polsce i Europie • ocenia wkład Polaków w rozwój cywilizacyjny świata

		polityczne i organizacje pozarządowe w Polsce wymienia obiekty kultury materialnej oraz obiekty z <i>Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i> w Polsce	w Polsce i na świecie charakteryzuje wybrane pomniki historii Polski oraz polskie obiekty z <i>Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i>			
98./100.	Rolnictwo	- wymienia czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce i na świecie - wymienia regiony rolnicze w Polsce i na świecie - wymienia główne obszary upraw roślin i chowu zwierząt w Polsce i na świecie	- charakteryzuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa wybranego regionu Polski oraz wybranych państw na świecie - charakteryzuje rozmieszczenie upraw i wielkość produkcji głównych ziemioplodów oraz zwierząt gospodarskich w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych - charakteryzuje stan floty rybackiej oraz wielkość połowów w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych	- omawia zróżnicowanie poziomu rolnictwa w Polsce i na świecie oraz podaje jego konsekwencje - porównuje produkcję rolniczą Polski z produkcją rolniczą wybranych krajów świata - przestawia zmiany w polskim rolnictwie po wstąpieniu do UE - przestawia stan i perspektywy rozwoju światowego oraz polskiego rybactwa	- ocenia wpływ poszczególnych czynników na rozwój rolnictwa Polsce i na świecie - analizuje strukturę przestrzenną upraw w Polsce i na świecie oraz jej zmiany na podstawie danych statystycznych - porównuje wielkość produkcji zwierzęcej w Polsce na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych - porównuje chów ekstensywny i intensywny - analizuje wielkość i strukturę połowów w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych	- ocenia politykę rolną państwa polskiego i wybranych państw świata - określa tendencje zmian w pogłowie zwierząt gospodarskich w Polsce i na świecie - prognozuje zmiany w polskim rybactwie związane z uczestnictwem we wspólnej polityce rolnej UE
101./103.	Przemysł	- dokonuje podziału przemysłu wg wybranych kryteriów - wymienia funkcje przemysłu - wymienia czynniki lokalizacji przemysłu - wskazuje lokalizację najważniejszych złóż surowców mineralnych w Polsce i na świecie na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych - wymienia rodzaje elektrowni w Polsce i na świecie - wymienia alternatywne źródła energii - wymienia najważniejsze działy przetwórstwa przemysłowego w Polsce i na świecie	- wskazuje na mapie obszary występowania zasobów naturalnych w Polsce i na świecie - przedstawia rozmieszczenie elektrowni ciepłych, wodnych i innych niekonwencjonalnych w Polsce i na świecie - wskazuje dynamicznie rozwijające się dziedziny produkcji przemysłowej w Polsce i na świecie - charakteryzuje i wskazuje na mapie specjalne strefy ekonomiczne w Polsce - analizuje rozmieszczenie ośrodków high-tech na świecie - omawia czynniki lokalizacji wybranych okręgów	- analizuje zmiany wielkości wydobycia wybranych surowców mineralnych w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych - porównuje wielkość i strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce i innych państwach świata na podstawie danych statystycznych - porównuje strukturę przemysłu przetwórczego Polski ze strukturą innych krajów świata - opisuje zmiany zachodzące w okręgach przemysłowych Polski i świata	- określa miejsce Polski w światowej produkcji przemysłowej - ocenia wielkość wydobycia surowców w Polsce i na świecie - wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zmian w gospodarowaniu różnymi źródłami energii w Polsce i na świecie - omawia procesy modernizacji i restrukturyzacji zachodzące w okręgach przemysłowych	- ocenia stan i perspektywy rozwoju polskiego i światowego przemysłu wydobywczego - formułuje problemy energetyki w Polsce i na świecie - ocenia perspektywy rozwoju przemysłu zaawansowanej technologii w Polsce i na świecie

		wskazuje na mapie największe okręgi przemysłowe świata i Polski	przemysłowych			
104./105.	Usługi	- dokonuje podziału usług - omawia sieć transportową wybranego państwa oraz Polski - wyjaśnia znaczenie terminu <i>atrakcyjność turystyczna</i> - wymienia walory krajoznawcze Polski i wybranych państw świata - wymienia czynniki warunkujące rozwój turystyki - wskazuje głównych partnerów handlowych Polski	- omawia rolę usług w gospodarce Polski i innych państw świata - omawia wady i zalety różnych rodzajów transportu - omawia rolę łączności w gospodarce Polski i świata - przedstawia atrakcje turystyczne w wybranym państwie świata i w Polsce - omawia rolę turystyki w polskiej i światowej gospodarce - omawia bilans handlu zagranicznego wybranych państw świata i Polski	- przedstawia zróżnicowanie sektora usług w Polsce i innych państwach UE - przedstawia uwarunkowania rozwoju i strukturę transportu w Polsce i na świecie - podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności w Polsce i na świecie - porównuje walory turystyczne wybranych państw i Polski - przedstawia współczesne tendencje rozwoju różnych rodzajów turystyki w Polsce i na świecie - porównuje strukturę towarową handlu zagranicznego Polski i wybranych państw świata	- wyjaśnia zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w przewozach i pracy przewozowej w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych - ocenia zróżnicowanie infrastruktury turystycznej w Polsce i na świecie - przedstawia konsekwencje rozwoju turystyki w Polsce i na świecie - wyjaśnia przyczyny zmian kierunków eksportu i importu Polski po 1990 r.	- ocenia uwarunkowania oraz współczesne tendencje rozwoju różnych środków transportu oraz łączności w Polsce i na świecie - ocenia wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze Polski i innych państw świata - ocenia miejsce Polski w światowym handlu międzynarodowym i przewiduje kierunki jego rozwoju
106/107.	Polska w świecie Zróżnicowanie regionalne Polski Problemy współczesnego świata	- wymienia organizacje międzynarodowe, m.in. te, do których należy Polska - wymienia euroregiony na podstawie mapy - wymienia czynniki wpływające na atrakcyjność inwestycyjną Polski - wymienia kryteria podziału Polski na regiony fizycznogeograficzne - wymienia walory środowiska wybranej krainy geograficznej w Polsce - wymienia mierniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionu	- charakteryzuje międzynarodową współpracę w ramach euroregionów oraz miast i gmin bliźniaczych - omawia polskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne i podaje ich wartość na podstawie danych statystycznych - charakteryzuje elementy środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej na podstawie mapy - przedstawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski i świata - podaje przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie	- wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania euroregionów w Polsce - przedstawia nierównomierny napływ inwestycji zagranicznych w różnych regionach kraju na podstawie mapy - wyjaśnia uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego regionów Polski - omawia przyczyny i skutki globalizacji - podaje przykłady form współpracy międzynarodowej na różnych płaszczyznach	- omawia działalność Polski w organizacjach międzynarodowych - przedstawia bariery w napływie BIZ do Polski - przedstawia przykłady zmniejszających dysproporcje w poziomie rozwoju wybranych regionów Polski - przedstawia ekonomiczne skutki konfliktów na świecie	- ocenia społeczne i gospodarcze konsekwencje przystąpienia Polski do UE - ocenia znaczenie inwestycji zagranicznych w Polsce - omawia inicjatywy podejmowane w regionie na rzecz jego rozwoju na podstawie dostępnych źródeł - stosuje różne mierniki do oceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego państw
108.	Degradacja i ochrona środowiska	- wymienia źródła zanieczyszczeń w różnych sferach Ziemi - wymienia obszary na świecie	charakteryzuje źródła zanieczyszczeń różnych sfer Ziemi	omawia przyczyny przestrzennego zróżnicowania emisji głównych zanieczyszczeń	charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska	ocenia stan poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego w Polsce

	przyrodniczego w Polsce i na świecie	i w Polsce o największym zanieczyszczeniu środowiska na podstawie map • podaje różnice między parkiem narodowym a rezerwatem biosfery • rozpoznaje parki narodowe w Polsce i na świecie na podstawie mapy	• wymienia nazwy obszarów ekologicznego zagrożenia oraz klęski ekologiczne w Polsce i na świecie oraz wskazuje te obszary na mapie • przedstawia formy ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce i na świecie • charakteryzuje walory przyrodnicze parków narodowych w Polsce i na świecie • wymienia obszary o różnym stopniu zależności człowieka od środowiska przyrodniczego	powietrza na świecie • omawia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń atmosferycznych • podaje przykłady restytucji różnych gatunków zwierząt • wyjaśnia zasady zrównoważonego rozwoju • przedstawia charakterystyczne walory przyrodnicze podlegające szczególnej ochronie w parkach narodowych w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych i dostępnych źródeł	w Polsce i na świecie • przedstawia działania międzynarodowych organizacji na rzecz ochrony przyrody w Polsce i na świecie • opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie parków narodowych	i na świecie • wskazuje przykłady zachowań człowieka wobec klęsk ekologicznych • ocenia kierunki i skuteczność działań państw na rzecz ochrony środowiska
109.–116. (8 godz.)	Zajęcia terenowe	Uczeń poprawnie: • określa współrzędne geograficzne miejsca obserwacji na pomocą GPS	Uczeń poprawnie: • dokonuje pomiaru azymutu za pomocą busoli • wyznacza kierunki świata za pomocą busoli • określa wysokość bezwzględną za pomocą GPS	Uczeń poprawnie: • wymienia elementy środowiska przyrodniczego w okolicach szkoły • opisuje typy skał występujących w okolicach szkoły na podstawie mapy geologicznej i obserwacji bezpośredniej	Uczeń poprawnie: • opisuje elementy środowiska przyrodniczego w otoczeniu szkoły • określa sposoby użytkowania ziemi w pobliżu miejsca obserwacji	Uczeń poprawnie: • wyjaśnia związki zachodzące pomiędzy elementami środowiska przyrodniczego a użytkowaniem ziemi na badanym obszarze